

Sygn. akt II KK 58/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący)
SSN Tomasz Grzegorzcyk (sprawozdawca)
SSN Jacek Sobczak

w sprawie **S. Z.**

ukaranej z art. 121 § 1 kw

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 kpk

w dniu 27 marca 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść ukaranej, w części dotyczącej orzeczenia o środku karnym obowiązku naprawienia szkody od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w W.

z dnia 15 sierpnia 2012 r., sygn. akt V W [...],

uchyla wyrok Sądu Rejonowego w W. w zaskarżonej części.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem nakazowym, S. Z. została uznana za winną popełnienia wykroczenia z art. 121 § 1 k.w., polegającego na tym, że w dniu 27 czerwca 2011 r., w autobusie linii [...], na odcinku [...] K. – P., pomimo nieuiszczenia dwukrotnie nałożonej na nią kary pieniężnej określonej w taryfie, po raz trzeci w ciągu jednego roku, bez zamiaru uiszczenia należności, wyłudziła przejazd komunikacją miejską na kwotę 166,30 PLN na szkodę Z. [...] w W.

i ukarana za to karą grzywny w wysokości 200 zł z orzeczeniem też, na podstawie art. 121 § 3 k.w., obowiązku zapłaty kwoty 166,30 zł na rzecz Z. [...] w W. w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia. Wyrok ten, wobec niezłożenia sprzeciwu, uprawomocnił się w dniu 12 października 2012 r. W lutym 2013 r., z kasacją na korzyść ukaranej wystąpił, na podstawie art. 110 § 1 k.p.w., Prokurator Generalny, zaskarżając wyrok jedynie w części orzeczonego obowiązku naprawienia szkody, podnosząc zarzut obrazy prawa materialnego, a to: art. 128 § 2 k.w. w zw. z art. 121 § 3 k.w., polegającej na orzeczeniu na podstawie tego ostatniego przepisu, środka karnego w postaci obowiązku naprawienia szkody, podczas gdy orzeczenie takiego środka jest dopuszczalne wyłącznie od sprawcy wykroczenia z art. 121 § 2 k.w. Wywodząc w ten sposób, skarżący wniósł o uchylenie wyroku nakazowego w zaskarżonej części.

Rozpoznając tę kasację Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja ta jest oczywiście zasadna, a przy tym wniesiona na korzyść obwinionej, dlatego też Sąd Najwyższy rozpoznał ją na posiedzeniu bez udziału stron, stosownie do art. 535 § 5 w zw. z art. 112 k.p.w. Stosownie bowiem do art. 28 § 2 k.w., przewidziane w prawie wykroczeń środki karne, można orzekać jedynie, gdy są one przewidziane w przepisie szczególnym, a przy tym, gdy chodzi o obowiązek naprawienia szkody, jedynie – zgodnie z art. 28 § 4 k.w. – w sposób określony w przepisie szczególnym. Przepis art. 121 k.w., regulujący wykroczenie tzw. szalbierstwa, przewiduje wprawdzie możliwość orzeczenia obowiązku zapłaty równowartości wyłudzonego mienia, a więc w rozumieniu art. 28 § 1 k.w., środka karnego obowiązku naprawienia szkody, ale wyraźnie zastrzega, że dotyczy to jedynie wykroczenia określonego w § 2 art. 121 k.w., a nie w § 1 tego przepisu. Ukaranej w tej sprawie przypisano jednak czyn przewidziany w art. 121 § 1 k.w., a nie wykroczenie z § 2 art. 121 k.w. Ten ostatni przepis dotyczy bowiem – w zakresie wyłudzenia przejazdu środkiem lokomocji, a taki przypisano ukaranej – jedynie wyłudzenia go od przedsiębiorcy nie dysponującego karami pieniężnymi określonymi w taryfie. Ten aspekt sprawy jest wyraźnie podkreślany także w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. np. uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 lipca 2006 r., III KK 19/06, LEX nr 193064, czy postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2007 r., I KZP 13/07, OSNKW 2007 r., z. 7-8, poz. 56), w którym wyraźnie podkreśla się, że o ile art. 121 § 1 k.w. penalizuje w ogóle wyłudzenie przejazdu kolejną lub innym środkiem lokomocji, to §

2 tego przepisu dotyczy m.in. takiego wyłudzenia przejazdu, ale środkiem lokomocji należącym do przedsiębiorstwa nie dysponującego karami pieniężnymi określonymi w taryfie.

Obwinioną w tej sprawie ukarano za wyłudzenie przejazdu środkiem transportu należącym do Z. [...] w W., a więc środkiem należącym do przedsiębiorstwa, które dysponuje karami taryfowymi w postaci opłat dodatkowych za jazdę bez biletu. Kwestie te reguluje uchwała nr [...] Rady Miasta W. z dnia 13 marca 2008 r. (Dz.U. woj. [...] Nr 52, poz. 1849 z późn. zm.). Zasadnie zatem czyn przypisany ukaranej zakwalifikowano z art. 121 § 1 k.w., ale rażąco naruszono prawo materialne, orzekając wobec niej także – na podstawie art. 121 § 3 k.w. – obowiązek naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz wskazanego wyżej Z.[...] określonej w wyroku kwoty. **Przewidziany bowiem w art. 121 § 3 k.w. środek karny obowiązku naprawienia szkody w postaci zapłaty równowartości wyłudzonego świadczenia w odniesieniu do przewozu środkiem komunikacji może być orzeczony jedynie przy skazaniu obwinionego za wyłudzenie takiego przewozu od przedsiębiorcy, który nie dysponuje karami taryfowymi (art. 121 § 2 k.w.), a nie od przedsiębiorcy dysponującego taryfową reakcją represyjną (art. 121 § 1 k.w.), a pokrzywdzone w tej sprawie przedsiębiorstwo należało – jak już wskazano – do tej drugiej kategorii. *Nota bene*, sama kwota, jaką nietrafnie zasądzono od ukaranej na rzecz pokrzywdzonego, nie odpowiada przy tym wymogowi art. 121 § 3 k.w., ponieważ obowiązek ten ma odnosić się do zapłaty równowartości wyłudzonego mienia, a więc należności za wyłudzony przejazd, gdy tymczasem, w zaskarżonym orzeczeniu, obowiązkiem tym objęto także kary taryfowe pokrzywdzonego przedsiębiorcy, które nie są elementem wyłudzonego świadczenia, i winny być dochodzone w innym trybie.**

Powyższe wskazuje, że w sprawie tej doszło do ewidentnego i rażącego naruszenia prawa materialnego, które w istotny sposób wpłynęło na treść wyroku. Tym samym, wyrok ten, w zakresie zastosowanego środka karnego, ostać się nie może. Dlatego też Sąd Najwyższy uchylił rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonym wyroku i to bez wydawania orzeczenia następczego, jako że obraza prawa sprowadza się w tej sprawie do orzeczenia o środku karnym nie przewidzianym za przypisane wykroczenie i ponowne procedowanie w tej kwestii jest zbędne.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w wyroku.